

Niyazov Kh., Ph.D. in Political Sciences, Associate Professor, Institute of Law and Human Rights of ANAS (Azerbaijan), xalid-555@mail.ru

Conceptual issues of political security

Political security acts as the result of concerted measures conducted by the state and society in order to ensure the political interests of citizens and the country.

Political security, closely connected with information institutions, state institutions and national security institutions, ensures the strength of the political system and supports the implementation of political stability. Its main principles are ensuring political stability, military security, political order, sovereignty and the formation of a high legal and political culture.

As you know, economic development plays the dominant role of the guarantor of the country's political security as a whole, the provision of which is carried out through purposeful diplomatic, military, political, public and other types of activities.

Keywords: *political security, information security, information law, cybersecurity, national security.*

Ніязов Х., доктор філософії з політичних наук, доцент, Інститут права та прав людини НАНА (Азербайджан), xalid-555@mail.ru

Концептуальні питання політичної безпеки

Політична безпека виступає в якості результату цілеспрямованих заходів, що проводяться державою і суспільством з метою забезпечення політичних інтересів громадян і країни.

Політична безпека, тісно пов'язана з інформаційними, державними інститутами і інститутами національної безпеки, забезпечує міцність політичної системи і підтримує реалізацію політичної стабільності. Основними її принципами виступають забезпечення політичної стабільності, військової безпеки, політичного правопорядку, суверенітету і формування високої правової і політичної культури.

Як відомо, економічний розвиток відіграє домінуючу роль гаранта політичної безпеки країни в цілому, забезпечення якої здійснюється за рахунок цілеспрямованої дипломатичної, військово-політичної, економічної, суспільної та ін. видів діяльності.

Ключові слова: *політична безпека, інформаційна безпека, інформаційне право, кібербезпека, національна безпека.*

УДК 623.4

Вонсович О. С.,

кандидат політичних наук, доцент
кафедри міжнародних відносин, ПрАТ «Українсько–
Польський вищий навчальний заклад «Центральньо–
Європейський університет» (Україна, Київ),
sefnrof@ipnet.ua

Чи наблизять поставки американських протитанкових ракетних комплексів «JAVELIN» мир на сході України?

Метою даної статті – є дослідження поставки американських протитанкових ракетних комплексів «Javelin» з точки зору врегулювання конфлікту на сході України. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: поставка протитанкових ракетних комплексів може призвести до нарощування чисельності сил супротивника і до ескалації бойових дій: в такому разі буде мати місце негативний сценарій розвитку подій, який може призвести до широкомасштабних відкритих бойових дій; військовим та політичним керівництвом України повинні бути розроблені Стратегія та чіткий План дій щодо використання протитанкових комплексів «Javelin» саме з позиції мирного врегулювання конфлікту; використання цих комплексів може призвести до миру на сході України лише за умови, якщо під цим не буде політичного, націоналістичного, сепаратистського підтексту та якщо українське керівництво дотримуватиметься практичної реалізації задекларованих у Мінському та Нормандському форматах мирних ініціатив.

Ключові слова: *протитанкові ракетні комплекси, мирне врегулювання, Сполучені Штати Америки, Україна, озброєння, конфлікт.*

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є визначення того, наскільки поставка Сполученими Штатами Америки протитанкових

ракетних комплексів «Javelin» може посприяти мирному врегулюванню конфлікту на сході України. Такими, які раніше не були достатнім чином обгрунтовані, видаються наступні аспекти: аналіз інтересів США у поставках протитанкових ракетних комплексів, дослідження можливих варіантів подальшого розвитку ситуації в Донецькій та Луганській областях після поставки «Javelin», ставлення представників України, США та Росії до поставок вищезазначених озброєнь та ін.

В статті автором були використані матеріали вітчизняних та зарубіжних ЗМІ, а також офіційного веб-порталу Верховної Ради України. Це допомогло автору більш детально проаналізувати досліджувану проблему та визначити її різні аспекти.

Метою даної статті – є дослідження поставки американських протитанкових ракетних комплексів «Javelin» з точки зору врегулювання конфлікту на сході України.

Довгоочікуваною подією для України стала доставка 30 квітня 2018 р. американських протитанкових ракетних комплексів «Javelin». З моменту ухвалення Адміністрацією Президента США Д. Трампа рішення про продаж Україні летальної зброї наприкінці 2017 року, в тому числі і цих комплексів, пройшло півроку. 1 березня 2018 р. Державний департамент США схвалив продаж Україні 210 протиракетних комплексів «Javelin» і 37 пускових установок до них на загальну суму близько 47 млн. доларів. Оборонний бюджет США на 2018 фінансовий рік передбачає надання Україні 350 млн. доларів оборонної допомоги, зокрема і можливість передачі летальної зброї [1].

Судячи з цих планів США, говорити про «швидкий мир» на сході України поки що не доводиться. Не дивлячись на те, що ця допомога носить оборонний характер, не є виключенням той факт, що вона може бути використана збройними силами України і в наступальних операціях в контексті звільнення захоплених територій Донецької та Луганської областей. Швидке врегулювання конфлікту не вигідне Сполученим Штатам, адже вони зацікавлені у постійному тиску на Російську Федерацію та продовженні жорсткої політики санкцій по відношенню до неї з метою витіснення її з провідних позицій на міжнародній арені. З огляду на це, вони продовжуватимуть надавати фінансову та технічну допомогу Україні для підтримки «тілючого» конфлікту на сході.

Не менш важливою подією стало запровадження з 30 квітня 2018 р. Операції Об'єднаних сил (ООС), яка прийшла на зміну Антитерористичній операції. Операція Об'єднаних сил являє собою комплекс військових та спеціальних організаційно-правових заходів українських силових структур, спрямований на протидію діяльності незаконних російських та проросійських збройних формувань у війні на сході України. Проведення операції передбачається виконанням Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» [2]. Головною відмінністю від попереднього формату є перехід подальших дій у суто військову площину, адже ООС проходитиме під стратегічним керівництвом Генерального штабу Збройних Сил України.

На думку автора, не є випадковістю те, що дати поставки протитанкових ракетних комплексів і початку

ООС співпали. Це можна розцінювати, як початок другої фази розвитку конфлікту. На першому етапі завданням Об'єднаних сил буде стабілізація ситуації у зоні бойових дій. За словами Командувача Об'єднаних сил на Донбасі генерал-лейтенанта С. Наєва, першочергове завдання операції полягає в тому, щоб припинити безкарні обстріли позицій українських військових та загибель українських солдатів і мирних жителів. Для цього Об'єднані сили мають право «давати жорстку відповідь, аж до знищення атакуючих підрозділів противника» [3]. Ось тут в нагоді і можуть стати протитанкові ракетні комплекси, за допомогою яких можна буде посилити тиск на супротивника. Але при цьому виникає питання: чи не призведуть такого роду дії до ескалації напруженості і до нового витку розвитку конфлікту?

Не слід забувати про те, що і протилежна сторона може вдатись до оборонних чи наступальних дій у відповідь. Це може проявитись у нарощуванні кількості озброєнь на лінії розмежування та в збільшенні чисельності атак та обстрілів української території. В такому випадку це може призвести до повномасштабних бойових дій. Щоб цього не допустити, потрібно мати чітку стратегію та план дій (яких поки що немає), які обстоюють саме мирні принципи та націлені на врегулювання конфлікту. Лише в такому разі подальший перебіг подій на сході України не призведе до ескалації напруженості.

В контексті розвитку подальшої ситуації, важлива роль повинна відводитись переговорному процесу, який на сьогоднішній день, на жаль, не є ефективним інструментом врегулювання ситуації на сході України. Серед успіхів можна відзначити, головним чином, звільнення заручників та обмін військовополоненими. Але немає головного результату – припинення бойових дій та вцілому конфлікту. Зустрічі сторін-учасниць конфлікту не повинні обмежуватись лише Тристоронньою контактною групою. Головний переговорний процес повинен вестись на рівні президентів і саме на ньому повинні обговорюватись такі питання як поставка «Javelin» та інші. Надання летальної зброї, в тому числі і протитанкових ракетних комплексів, не є єдиною панацеєю для врегулювання конфлікту. Повинна бути розроблена єдина для всіх учасників стратегія мирного врегулювання, яка передбачатиме саме незбройне врегулювання ситуації із залученням міжнародних безпекових організацій. Лише за таких умов вдасться не тільки встановити мир на територіях Донецької та Луганської областей, але і зупинити відкриті бойові дії та уникнути нових жертв.

Повертаючись безпосередньо до протитанкових ракетних комплексів «Javelin», слід зазначити, що ставлення до них не є однозначним. Так, офіційною позицією українського військового керівництва є те, що ці комплекси допоможуть українським військам відповідати на атаки, за координацію яких відповідальність несе Росія [4]. Про це заявив глава українського оборонного відомства С. Полторак. Він також наголосив на тому, що рішення про схвалення поставок протитанкових ракетних комплексів Javelin відкриває двері для тіснішої воєнної взаємодії в умовах російської агресії.

Іншої думки притримується директор аналітичного Центру Байдена при Пенсільванському університеті, колишній співробітник Пентагону М. Карпентр. За його словами, протитанкові комплекси не змінять ситуації на Донбасі: Україні слід реформувати армію та наростити

рівень підготовки, а ЗСУ в їх сучасному вигляді потрібна «термінова допомога» [5]. «Необхідно пам'ятати, що Україна платить за ці ракети, і в довгостроковій перспективі їй було б краще реформувати оборонну промисловість для самостійного виробництва протитанкового озброєння» – вважає Карпентер [5].

Прес-секретар Президента Росії Д. Песков заявив, що протитанкові ракетні комплекси можуть бути використані для розв'язання чергових провокаційних та агресивних дій по відношенню до республік Донбасу [6].

Отже, виходячи з вищенаведеного, можна стверджувати, що поставка в Україну протитанкових ракетних комплексів «Javelin» може бути визначена в двох площинах: військовій та політичній. У військовому відношенні ці комплекси підсилюють обороноздатність держави та дають можливість збройним силам із більшою впевненістю проводити різного роду операції. В політичному відношенні ці поставки, з одного боку, ще більшою мірою посилюють українсько-американський альянс в контексті протидії Російській Федерації, а з іншого – дають можливість Сполученим Штатам реалізовувати на практиці положення своєї Стратегії національної безпеки 2017 р., в якій Росія визначена в якості суперника.

Потрібно, також, зауважити на тому, що для зменшення залежності від іноземних постачальників, вітчизняний військово-промисловий комплекс повинен зосередитись на виробництві власних протитанкових ракетних комплексів близьких за характеристиками до «Javelin». Певні наробки в цьому плані вже існують. Так, наприклад, на сьогоднішній день вже розроблений новітній переносний протитанковий ракетний комплекс «Корсар». Перша партія поступила на озброєння української армії в серпні 2017 р. Не дивлячись на те, що «Корсар» має гарні характеристики в співставленні зі своїми компактними розмірами і може бути ефективним в бою з бойовими машинами піхоти та танками старих зразків, але він не здатен пробити лобову броню бойових танків останніх моделей [7]. В разі проведення технічної модернізації цього протитанкового ракетного комплексу в перспективі він може становити конкуренцію американському аналогу.

Ще один зразок такого виду озброєнь – важкий протитанковий ракетний комплекс «Стугна – П», який здатний здійснювати пуск ракет калібру 130 або 152 мм. та уражати добре броньовані цілі. Збройні сили України отримали перші комплекси в 2011 році, однак і досі темпи їх виробництва не є достатніми. В липні 2014 р. десантні підрозділи, які були на першій лінії боротьби з проросійськими сепаратистами, отримали всього 10 одиниць цих озброєнь та 70 ракет до них [7]. В 2017 р. українські військові отримали ще 300 одиниць.

Україна також використовує протитанковий ракетний комплекс «Бар'єр», який є мобільною версією «Стугна – П» і встановлюється на БТР-3 та БТР-4 національного виробництва, а також на модернізовану БМП-1. Є також варіант «Бар'єр – Б» з дальністю пуску 7,5 кілометра, який встановлюють на гелікоптер Мі-24.

Виходячи з вищенаведеного можна стверджувати про те, що Україна має власні готові зразки протитанкових ракетних комплексів, а також технічні можливості для їх модернізації. В разі своєчасного та відповідного виділення коштів із державного бюджету на їх достатне

виробництво українська армія в перспективі зможе відмовитись від американських аналогів і повністю перейти на власні озброєння. Це надасть можливість не тільки зекономити значну суму коштів, але і підвищить престиж вітчизняних збройних сил.

Висновки. Підводячи підсумок слід зазначити, що поставка американських протитанкових комплексів «Javelin» не дає однозначної відповіді на ключове питання статті. З одного боку, в разі їх використання в оборонних цілях, це може сприяти недопущенню подальшого просування ворожих сил вглиб території України. Також це значно посилює позиції вітчизняних збройних сил і дозволяє більш впевнено проводити різні операції.

З іншого боку поставка цих комплексів може призвести до нарощування чисельності сил супротивника і до ескалації бойових дій. В такому разі буде мати місце негативний сценарій розвитку подій, який може призвести до широкомасштабних відкритих бойових дій.

З огляду на таку небезпечну ситуацію військовим та політичним керівництвом України повинні бути розроблені Стратегія та чіткий План дій щодо використання протитанкових комплексів «Javelin» саме з позиції мирного врегулювання конфлікту. Ці документи повинні передбачати випадки, в яких можна і заборонено використовувати комплекси, а також територіальні межі.

Важливу роль ці озброєння повинні відігравати і в рамках Операції Об'єднаних сил, але лише в тих випадках, коли їх використання є об'єктивно виправданим. Розуміючи те, що в разі непопадання в ціль протитанкові комплекси можуть нанести значну шкоду мирному населенню, до їх безпосереднього використання військові повинні пройти відповідну навчальну підготовку на полігонах із висококваліфікованими інструкторами і тільки потім використовувати ці озброєння за прямим призначенням.

Отже використання протитанкових ракетних комплексів «Javelin» може призвести до миру на сході України лише за умови, якщо під цим не буде політичного, націоналістичного, сепаратистського підтексту та якщо українське керівництво дотримуватиметься практичної реалізації задекларованих у Мінському та Нормандському форматах мирних ініціатив.

Подальше дослідження даної проблематики надасть можливість дослідити глибше окремі специфічні аспекти та проаналізувати динаміку розвитку процесу використання протитанкових ракетних комплексів. Доцільним вбачається більш глибокий аналіз позиції Російської Федерації щодо використання Україною цих озброєнь, а також подальших дій Сполучених Штатів щодо постачання летальної зброї.

Список використаних джерел

1. Американські «Джавеліни» прибули в Україну, – Держдеп США [Електронний ресурс] / Цензор.НЕТ. – Режим доступу: https://ua.censor.net.ua/news/3063983/amerykanski_djaveliny_prybulu_v_ukrayinu_derjdep_ssha (30.04.2018). – Назва з екрану.
2. Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» від 18 січня 2018 р. №2268–VIII [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2268-19/page> (18.01.2018). – Назва з екрану.
3. Операція Об'єднаних сил: що це таке і чим відрізняється від АТО [Електронний ресурс] / Канал 24. – Режим доступу: https://24tv.ua/operatsiya_obyednanih_sil_shho_tse_i_chim_vidriznyayetsya_vid_ato_n960346 (30.04.2018). – Назва з екрану.

ua/operatsiya_obyednanih_sil_shho_tse_i_chim_vidriznyayetsya_vid_ato_n960346 (30.04.2018). – Назва з екрану.

4. Prentice A., Karazy S. Ukraine says weapons decision heralds new era of cooperation with U.S. [Electronic resource] / Reuters. – Regime to access: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-defence/ukraine-says-weapons-decision-heralds-new-era-of-cooperation-with-u-s-idUSKCN1GE27X> (02.03.2018). – Title from screen.

5. Экс-сотрудник Пентагона прокомментировал поставки Javelin на Украину [Электронный ресурс] / РИА Новости. – Режим доступа: <https://ria.ru/world/20180501/1519740112.html> (01.05.2018). – Название с экрана.

6. Песков объяснил негативное отношение к поставкам США ракет Javelin Украине [Электронный ресурс] / РИА Новости. – Режим доступа: <https://ria.ru/world/20171225/1511661510.html> (25.12.2017). – Название с экрана.

7. Роблин С. Украина создает собственные ПТРК для борьбы с Россией [Электронный ресурс] / ИНОСМИ.РУ. – Режим доступа: <https://inosmi.ru/military/20180109/241145158.html> (09.01.2018). – Название с экрана.

References

1. Amerykanski «Dzhaveliny» prybulu v Ukrainu, – Derzhdep SSHA [Elektronnyi resurs] / Tsenzor.NET. – Rezhym dostupu: https://ua.censor.net.ua/news/3063983/amerykanski_djaveliny_prybulu_v_ukrayinu_derjdep_ssha (30.04.2018). – Nazva z ekranu.
2. Zakon Ukrainy «Pro osoblyvosti derzhavnoi polityky iz zabezpechennia derzhavnogo suverenitetu Ukrainy na tymchasovo okupovanykh terytoriakh u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh» vid 18 sichnia 2018 r. №2268–VIII [Elektronnyi resurs] / Ofitsiinyi veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2268-19/page> (18.01.2018). – Nazva z ekranu.
3. Operatsiia Obyednanykh syl: shcho tse take i chym vidrizniaetsia vid ATO [Elektronnyi resurs] / Kanal 24. – Rezhym dostupu: https://24tv.ua/operatsiya_obyednanih_sil_shho_tse_i_chim_vidriznyayetsya_vid_ato_n960346 (30.04.2018). – Nazva z ekranu.
4. Prentice A., Karazy S. Ukraine says weapons decision heralds new era of cooperation with U.S. [Electronic resource] / Reuters. – Regime to access: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-defence/ukraine-says-weapons-decision-heralds-new-era-of-cooperation-with-u-s-idUSKCN1GE27X> (02.03.2018). – Title from screen.
5. Eks-sotrudnik Pentagona prokommentiroval postavki Javelin na Ukrainu [Elektronnyi resurs] / RIA Novosti. – Rezhim dostupa: <https://ria.ru/world/20180501/1519740112.html> (01.05.2018). – Nazvanie s ekrana.
6. Peskov obiasnil negativnoe otnoshenie k postavkam SSHA raket Javelin Ukraine [Elektronnyi resurs] / RIA Novosti. – Rezhim dostupa: <https://ria.ru/world/20171225/1511661510.html> (25.12.2017). – Nazvanie s ekrana.
7. Roblin S. Ukraina sozdaet sobstvennie PTRK dlia borbi s Rossiey [Elektronnyi resurs] / INOSMI.RU. – Rezhim dostupa: <https://inosmi.ru/military/20180109/241145158.html> (09.01.2018). – Nazvanie s ekrana.

Vonsovych O. S., PhD in Political Science, associate professor of international relations department of Private Joint Stock Company «Higher educational institution «University of Central Europe» (Ukraine, Kyiv), sefinrof@ipnet.ua

Will the supply of American anti-tank missile systems «Javelin» bring peace in eastern Ukraine?

The purpose of this article is to study the supply of American anti-tank missile systems «Javelin» from the point of view of settling the conflict in the east of Ukraine. During writing, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. The main obtained conclusions are as follows: the supply of anti-tank missile systems can lead to an increase in the number of enemy forces and an escalation of hostilities; in this case there will be a negative scenario that may lead to large-scale open hostilities; the military and political leadership of Ukraine should develop a Strategy and a clear Plan of Action on the use of anti-tank complexes «Javelin» precisely from a position of peaceful settlement of the conflict; the use of these complexes can lead to peace in the east of Ukraine only if there is no political, nationalistic, separatist subtext, and if the Ukrainian leadership will support the practical implementation of the peace initiatives declared in the Minsk and Norman formats.

Keywords: anti-tank missile systems, peaceful settlement, The United States of America, Ukraine, weapons, conflict.

* * *